

Становище

От проф. д-р Аделина Попнеделева

относно дисертационния труд на Дафна Петкова Стоилкова

СЪЗДАВАНЕ И СТРУКТУРИРАНЕ НА ПОВЪРХНОСТИ ЧРЕЗ СЪВРЕМЕННИ МЕТОДИ

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 8.2 Изобразително изкуство

Научен ръководител: Доц. д-р Вержиния Маркарова

Дисертацията се състои от увод, три глави, заключение, списък с публикации, библиография и приложение с илюстративен материал. Приложението се състои от 206 изображения.

Библиографията съдържа 189 цитирани източника. От тях 9 са на български език и 180 са на английски език.

Обект на изследването са триизмерни структури в дизайна на текстил и повърхности, структури в дизайна на текстил и повърхности, пресъздадени от човека по модел на природни структури, както и традиционни и иновативни методи за триизмерно структуриране на текстил и повърхности.

Предмет на изследването са естетиката и функционалността на триизмерно структурирани текстил и повърхности, както и взаимоотношението човек – среда днес.

Целите, които си поставя изследването са: изследване на методи за триизмерно структуриране на текстил и повърхности; изследване на ролята на тези триизмерни структури за функционалността и естетическите качества на текстила и повърхностите; изследване на взаимоотношение човек – среда посредством текстила.

За постигането на поставените цели са изпълнени следните задачи : обобщение и систематизиране на съществуваща информация на традиционни и иновативни методи, обхващащи материали, техники и технологии за триизмерно структуриране; дефиниране на редица понятия в сферата; предоставяне на широк спектър от примери – исторически и съвременни разработки на текстил и повърхности с триизмерни структури; представяне на тяхната функционалност и естетически качества; анализ на ролята на структурата; намиране и прилагане на богат илюстративен материал по темата.

Изследването обхваща исторически и съвременни примери за методи за придаване на триизмерна структура на текстил и повърхности.

Методите, които са използвани в настоящата дисертация включват количествен анализ: – структуриране на широкоспектърна информация чрез исторически, социален, културологичен и естетически анализ на връзката между материал и

структура и последващ синтез, сравнение и обобщение на примери, както и качествен анализ заявен чрез наблюдения и анализи от личния творчески опит.

Всичко това е описано в увода на дисертационния труд, където също така са дефинирани термини конкретно за целите и в контекста на дисертацията като повърхност, двуизмерна и триизмерна повърхност, структура, умни материали, умни структури и др.

В първа глава са описани исторически традиционни техники за манипулация на текстил и повърхности с цел създаване на триизмерна структура. Преобразуването на природното в културно е основния смисъл на процеса. Изработените предмети се използват в групата като освен практическа функция винаги имат и екстраутилитарна(съсловна, класова, естетическа и обредна) функция.

Архаичното съзнание разглежда всеки предмет като модел на Космоса, който повтаря космическата структура. Създаването на всеки предмет е културна идея, тъй като преодолява опозицията природа-култура чрез преобразуването на материала в културен факт. Предполага се, че дори представата за света като пространствена структура, като ред противоположен на хаоса, възниква с появата на социалната функция на занаята.

Според А. Байбурин, който акцентира върху обредната същност на технологията: "... имаме всички основания да смятаме, че ритуалът е породил технологията", а не че "технологията се съпровождала с ритуални действия". Получаването при провеждане на ритуала на напълно полезен предмет се смята за естествено следствие от правилността на изходната схема т.е. отношението между практически и символни аспекти за изготвяне на вещите е било точно обратното. Практическата пригодност на вещите е била един от резултатите от съответствието на двата ритуала- сътворяването на света и изготвянето на вещите.

Освен взаимовръзката и взаимодействието между човек и среда в първа глава са разгледани основни текстилни техники: разрязване; създаване на „мозайка“ от парчета кожа; шиене, връзване на възел, предене, тъкане, също така обработване на повърхността чрез различни техники като печат, бродерия и др.

За начало на развитието на техники за триизмерно структуриране на текстил е отбелязан тъканият текстил с релефна структура, последван от свободното драпиране, надиплянето и плисирането.

Освен текстил за облекло са разгледани и металните ризници, използвани от древните войни за защита в битките. Различават се по материал, по формата и по начина на свързване на модулите. Тези конструкции днес се използват за създаването на алтернативни видове „текстил“ посредством 3D принтиране.

Втора глава е посветена на съвременни методи за създаване и структуриране на текстил и повърхности. Уточнени са понятия като „новост“, „иновация“ и „съвременни методи“ за целите на труда. Дефинирани са две групи съвременни

методи: едната е базирана на традицията, но изпълнена новаторски по съвременни технологии, втората е изцяло на базата на иновативни техники и технологии. Отбелязана е огромната роля на компютърните технологии.

Към първата група, именно новаторска интерпретации на традиционни текстилни техники са описани методи на „ добавяне на материал с цел създаване на триизмерна структура върху текстил, методи на деконструиране на текстилни структури и/ или отнемане на материал с цел създаване на триизмерна структура и методи на моделиране на текстил с цел създаване на триизмерна структура“. Методите за добавяне на материал с цел създаване на триизмерна структура върху текстил обхващат печат с обемни материали: флок печат, печат със силикон, инжектиране на силикон през ажурни структури. Държа да отбележа, че метод за отнемане на материал чрез химическо третиране известен още като карбонизационен печат е прилаган от Нада Орлова в магистърската и дипломна работа в катедра „Текстил- изкуство и дизайн“ през 2014 година. През 2015 година дипломната бакалавърска работа на Илиана Христова е създаване на релефна повърхност чрез рисуване с горещ силикон.

Други новаторско приложени традиционни техники са термопресоване в триизмерна форма и изграждане на текстил от пластични материали.

Методи базирани на иновативни съвременни технологии, включват: изрязването и разрязването като иновативен подход в сферата на дизайн на текстил и повърхности, създаване и структуриране на повърхности чрез 3D принтиране и нано-структуриране на повърхности. Тези методи са разгледани и илюстрирани.

Дипломантката е работила с техниката на разрязване киригами и има признание за постигнатите резултати в творческата си работа- първа награда за дизайн в Чипао, Китай през 2020 година.

В тази глава също така е разгледано отношението функционалност/ естетика, чрез контролирането на взаимоотношението между материал и структура, което дава като резултат превръщането на функционалните характеристики в естетически.

Трета глава е посветена на структурно активни повърхности. Разгледан е метода на структурна манипулация при който чрез минимален брой намеси в структурата на текстила се създава т.н. „умен текстил“.

Този клас текстил се състои от различни подвидове: „умен материал“, „умен текстил“, „е-текстил“ (електронен текстил; текстил с вградена електроника), „интерактивен текстил“, „интелигентен текстил“ и др. като е описана разликата между тях, състояща се в различната степен на „интелигентност“. Пасивно умните повърхности единствено усещат условията на средата около себе си; активно умните усещат и реагират; много умните отиват една крачка напред, тъй като могат да се напасват към съответните обстоятелства.

Важни за по екологично бъдеще са т.н. активни материали-синтетични, както и такива, които съдържат живи организми. Разгледана е биомимикрията като подход чрез който се създават по устойчиви материали.

Приносите на дисертационния труд определени от Дафна Стоилкова са свързани с важността на взаимодействието човек- среда свързано с развитието на текстилната и модната индустрия, която има голяма тежест за замърсяването на околната среда; триизмерно структуриране на текстил и повърхности като съществена стъпка в развитието на текстила като инструмент за моделиране на това взаимодействие; категоризация на техниките за триизмерно структуриране на текстил; разглеждане на историческото развитие на техниките за триизмерно структуриране на текстил; очертаване на тенденции в развитието на съвременните методи за създаване и структуриране на повърхности.

Дипломантката има необходимия брой научни публикации. В заключение предложеният дисертационен труд, съдържа важни изследвания в областта на създаване и развитие на актуални съвременни тенденции на триизмерен текстил и повърхности. Взаимовръзката между човек и среда на тази база е разгледана от историческа и екологична гледна точка. Взаимопроникването между естетика и функция, започнало в началото на 20 век в Баухаус, достига до сливане чрез активните структури, които променят едновременно естетиката и функцията.

Предлагам образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 8.2.Изобразително изкуство да бъде присъдена на дипломантката Дафна Петрова Стоилкова, докторантка в катедра „Текстил- изкуство и дизайн“, НХА, София.

31.05.2023г.

София

проф. д-р Аделина Попнеделева
катедра „Текстил- изкуство и дизайн“, НХА, София